

М.О. Проскуріна

Висвітлення проблеми державного регулювання в працях представників основних теоретичних концепцій ХХ ст.

У статті досліджено питання державного регулювання економічного життя суспільства. На основі поглядів представників основних напрямів економічної думки ХХ ст. (кейнсіанства, монетаризму та неоконсерватизму) простежено еволюцію та визначено основні тенденції в сучасному теоретичному осмисленні ролі держави в економіці країни.

Ключові слова: державне регулювання, кейнсіанство, монетаризм, дискреційна політика, раціональні очікування, антициклічна фіскальна політика, політика «за правилами».

Вступ

Участь держави в економічних процесах будь-якої з країн має виражений циклічний характер. Періоди посиленого державного регуляторного впливу приходять на зміну періодам лібералізації економіки. Така динаміка не є простим виявом бажань громади чи наслідуванням певних традицій в економічній думці. Це зумовлюється об'єктивними умовами, що склалися в межах окремої держави в певних історичних умовах.

Необхідність активної участі держави в соціально-економічному житті суспільства посилюється під час соціальних збурень, зміни соціально-економічного укладу. В такій ситуації на державу покладається відповідальність за контроль над перетвореннями та створення умов для стабільності, оскільки стабільність зовнішніх умов по відношенню до системи є запорукою успішного завершення процесу перебудови системи та подальшого її функціонування. Лише тоді, коли механізми нового системного утворення набувають певної стійкості, зникає необхідність у жорсткому державному регулюванні.

Питанню ролі держави в економічному житті суспільства завжди приділялася значна увага в роботах класиків економічної думки (Дж. Б'юкенен, Дж. М. Кейнс, К. Маркс, П. Самуельсон, А. Сміт, Дж. Стігліц, Д. Рікардо, Й. Шумпетер, М. Фрідмен, Е. Хансен, Р. Харрод, ті ін.). Вітчизняні та російські економісти також не оминули державну політику своєю увагою. Це знайшло своє відображення в роботах Л. Абалкіна, В. Базилевича, О. Гоша, Я. Жаліла, І. Малого, С. Мочерного, А. Чухна та багатьох інших. Погляди лауреатів Нобелівської премії в галузі економіки з приводу цього питання було ґрунтовно викладене, зокрема, в роботах М. Довбенка, Г. Фетісова, А. Худокормова. Такий інтерес до проблеми державного регулювання свідчить про актуальність та невирішеність цієї проблеми.

Сьогодні суть дискусії щодо ролі держави в економіці полягає в тому, якими методами може користуватися держава для вирішення економічних проблем та у ступені активності її дій. Для розуміння суті цієї проблеми, необхідним є аналіз

Проскуріна Марія Олегівна, аспірант кафедри історії та теорії господарства Київського національного університету ім. Вадима Гетьмана.

поглядів представників економічної думки другої половини ХХ століття в історико-економічному контексті.

Основна частина

Велика депресія 1929–1933 рр. розбила вщент віру у «вільний ринок». Було визначено основні цілі, заради яких має працювати державний апарат: економічне зростання, висока зайнятість та зростання добробуту населення. Відбувся перехід від неокласичної економічної ліберальної ідеології до нової на той час, кейнсіанської теоретичної концепції. Свою практичну реалізацію кейнсіанство знайшло у «Новому курсі» Рузвельта. Незважаючи на те, що цей напрям постійно підпадав під жорстку критику, саме дотримання кейнсіанської ідеології сприяло швидкому економічному зростанню в післякризовий період та дало змогу сформувати у всіх розвинених країнах потужний середній клас, який власне вважається основою стабільності як економічної, так і політичної системи країни.

Кейнсіанство дало початок сучасному макроекономічному аналізу. Макроекономіка, по суті, стала результатом пошуку шляхів виходу з Великої депресії. Існуюча на той момент класична економічна концепція не могла дати задовільного пояснення цієї економічної катастрофи та визначити способи її подолання, оскільки базувалася на твердженні, що економічна система знаходиться в стані конкурентної рівноваги, здатна до самовідновлення та саморегуляції, і за рахунок внутрішніх сил подолає ті тимчасові диспропорції, що можуть виникнути. Проте криза 1929–1933 рр. стала підтвердженням неспроможності ринку до повної саморегуляції. Дж. М. Кейнс запропонував досить нестандартний та радикальний підхід, який базувався на двох основних положеннях. По-перше, економіка не знаходиться в стані конкурентної рівноваги, здатність ринку до саморегуляції – порушена, тому доцільною та бажаною стає активна державна політика. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції не виключає можливості безробіття та наявності певної частини нереалізованих товарів. Основна причина порушення рівноваги вбачається в тому, що заробітна плата працівників залишається незмінною протягом довгого проміжку часу та не змінюється відповідно до вимог ринкової кон'юнктури.

Другим базовим положенням теорії стало твердження про те, що рушійною силою економічної системи є не пропозиція, а попит. У період спаду необхідно стимулювати сукупний попит, що в результаті призведе до зростання виробництва, зайнятості та доходів.

Масовість виробництва товарів кінцевого споживання сприяла перевищенню пропозиції над попитом. Унаслідок кризи перетворилися з криз надвиробництва засобів виробництва на кризи надвиробництва споживчих товарів. Разом з тим стихійність криз минулого набула більш прогностичного характеру і з'явилася реальна можливість управління ними.

Дж. М. Кейнс у праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей» (1936 р.) розкрив принципи та методологію аналізу сукупних видатків, які використовувалися для визначення величини ВВП за видатковим методом. Вартісна структура видатків охоплює грошові видатки всіх покупців на ринку кінцевих товарів і послуг, вироблених у країні. Тобто ВВП країни визначався готовністю інвесторів, споживачів та уряду витратити гроші на придбання певних товарів та послуг. ВВП складається з чотирьох компонентів: споживчих видатків домогосподарств, валових інвестицій, державних закупівель товарів і послуг і чистого експорту. Одні з компонентів є відносно

стабільними і змінюються повільно (наприклад, споживчі видатки), а інші – є динамічними і своїми змінами спричиняють коливання ділової активності. Це передусім стосується інвестицій, які є найбільш мінливою складовою сукупних видатків. Унаслідок зміни сукупних видатків або навіть окремих його компонентів змінюються загальний обсяг національного виробництва, рівень зайнятості або рівень цін. Саме тому ВВП і його складові визначаються як основний об'єкт державної економічної політики.

Кейнсіанська концепція мала дати відповідь на дуже гостре для того часу питання: як покінчити з масовим безробіттям, недовантаженням виробничих потужностей і надвиробництвом товарів. Актуальність цього питання була обумовлена небаченим раніше безробіттям (25%) та скороченням майже на третину ВВП в розвинених країнах під час кризи 1929–1933 рр. Безробіття стало соціальною проблемою, відповідальність за вирішення якої населення покладає на державу. Ця суспільна відповідальність стала підґрунтям для впровадження активної державної політики, яка, у свою чергу, і перетворилася на предмет дискусій у середовищі економістів.

Проте, незважаючи на ідею сильної держави, в жодному разі не пропагувалося директивне планування. Важливим було поєднання активної сильної державної політики та збереження основних свобод ринкової економічної системи. Кейнсіанська класична модель мультиплікатора була покликана визначити інтенсивність непрямого впливу держави через систему державних витрат на суспільні роботи та систему зайнятості в тому числі. Суть мультиплікаційного ефекту полягає в тому, що одиниця державних витрат призводить до багаторазового збільшення сукупного ефективного попиту в економіці. Під ефективним попитом розуміють попит, який забезпечує зростання зайнятості, доходів населення та прибутку. Мультиплікатор визначався на основі граничної схильності до споживання, яка є психологічним показником, а відтак динамічною величиною.

Необхідність стимулювання попиту зумовила впровадження суспільних робіт та штучне створення робочих місць. Відповідно до кейнсіанської концепції, створюючи робочі місця держава розраховувала на те, що частину свого доходу працівники витратять на споживання, що позитивним чином вплине на галузі виробництва предметів поживання. Таким чином, буде створено ланцюг послідовних витрат, який відновить систему доходів та зайнятості. При цьому Дж.М. Кейнс зазначав, що за умов стимулювання суспільних робіт для підтримки позитивного ефекту від цих заходів держава не має допустити ослаблення потоку інвестицій в інші сфери. Для подолання наслідків Великої депресії використовувалася «політика підкачки насоса» – збільшення грошової маси, власне те, про що говорить М. Фрідмен. Економічна система почала «накачуватися» грошима.

Перехід до кейнсіанства позначив початок епохи регульованого та організованого ринку, що спирався на індикативне планування, стимулювання попиту та активну державно-економічну політику. Відповідно до класичної кейнсіанської теорії державі відводилася роль стабілізатора за рахунок проведення заходів антициклічної фіскальної політики та збільшення державних витрат.

Однією з характеристик післявоєнного періоду економічного розвитку країн із ринковою економікою стало поєднання циклічних коливань з постійною інфляцією. Спираючись на тенденції, що спостерігалися в економіках розвинених країн, у 1958 р. англійським економістом Філіпсом була виведена його знаменита крива, відповідно до якої інфляція та безробіття знаходяться в оберненій залежності: чим вища інфляція, тим

нижче безробіття. Ця залежність легко відстежується в кейнсіанській теорії: попит зростає, це зростання може бути викликане збільшенням або грошової маси, або державних витрат, у свою чергу це підштовхує виробників до збільшення цін (інфляція) та випуску (зменшення безробіття). Спираючись на цю закономірність, уряди штучним шляхом збільшують грошову масу в межах країни через систему державних витрат. У свою чергу, це дійсно призводить до інфляції, проте очікуваного результату – скорочення безробіття – це не дає. На початок 1970 р. інфляція стає однією з найгостріших економічних проблем. Економісти виступають з різкою критикою кейнсіанських методів державного економічного регулювання та поспішають повністю відмовитися від раніше вдалої концепції.

Кінець 1960-х – початок 1970-х років був позначений монетарною контрреволюцією, і відповідно монетаризм зайняв панівну позицію серед економічних теорій [8]. Найяскравішим представником цього нового напрямку є американський економіст, лауреат Нобелівської премії М. Фрідмен. У його працях, а також у працях Р. Лукаса, Ф. Кідланда та Е. Прескотта й інших наслідувачів неокласичної традиції наприкінці 1960-х – на початку 1970 років були досліджені та висвітлені причини провалу кейнсіанської економічної політики. Одним із основних пунктів їх концепції є критика емпіричної моделі Філіпса [1, 3, 10]. На їхню думку, цю закономірність можна було простежити завдяки тому, що грошово-кредитна політика урядів була непередбачуваною. Економічні агенти, прагнучи використати переваги підвищення цін, діяли за схемою: вищі ціни – більший випуск – більше працівників. Зміни обсягів грошової маси в короткостроковий період дійсно зменшували безробіття, а завдяки останньому зрозуміло, що зростає попит. Проте коли держава стала планово використовувати інфляцію для збільшення зайнятості, ефект непередбачуваності зник і цей механізм перестав діяти. У своїй статті «Роль монетарної політики» М. Фрідмен, використовуючи неокласичну модель ринку праці продемонстрував що при аналізі кривої Філіпса не було враховано роль інфляційних очікувань у системі інфляція-безробіття, яка вважалася стабільною в довгостроковій перспективі [1].

Монетаризм виходить з того, що ринкова економічна система є стійкою, наявність кризових явищ в якій зумовлена впливом екзогенних факторів (помилками в політиці центральних банків, зростання емісії грошей і т.д.). Оскільки потреба в грошах – стійка і не підвладна різким коливанням у відповідь на зміни господарської кон'юнктури, то головним джерелом порушення рівноваги в економіці стають різкі, непередбачувані зміни в пропозиції грошей як результат проведеної державної антициклічної політики. Тому основним параметром стабілізаційної політики, відповідно, стає обсяг грошової пропозиції.

Економічну політику монетаристи пропонують переорієнтувати на суворе регулювання грошової маси в обігу, що передбачало би її зростання на 3–4% на рік.

М. Фрідмен розглядає ринок як єдиний механізм, що надає людині можливість координувати власну економічну діяльність без примусу. Визнаючи важливість ролі держави, вчений наголошує на тому, що індивід «з підозрою ставиться до надання державі будь-яких функцій, що можуть бути реалізовані через ринок», оскільки це в подальшому може призвести до обмеження економічної свободи [1, 4]. Вчений виходить з того, що контроль над грошовим та банківським секторами економіки дає особливу владу. Акцент робиться на невпевненості у спроможності держави ефективно управляти таким потужним інструментом. Але тут також виникає сумнів щодо можливостей ринку ефективно управляти монетарною та банківською системою.

Звісно, якщо гроші розглядати як звичайний товар, який представлений лише конкретними фізичними одиницями, то тоді ринковий механізм є оптимальним.

За підтримки товарного стандарту виробництво нових грошей зумовлене необхідністю оновлення маси грошових одиниць, що знаходяться в обігу, та їх заміни в разі зношення, а також у разі зростання економіки для забезпечення необхідного приросту запасу грошей. При цьому вчений звертає увагу на те, що необхідна для економічного зростання кількість грошових ресурсів «не залежить від товару або товарів, що використовуються як стандарт, проте виключно від уподобань касових залишків громадськості та темпів зростання економіки» [1, 4]. Але необхідна кількість є відносно невеликою. Кількість товару, який використовується як аналог грошей, залежить від витрат на його виробництво. Як зазначає М. Фрідмен, держава прийняла на себе функцію регулятора обсягів грошової маси і, так би мовити, право сертифікувати товар, що виконує роль грошей.

Через те, що держава створює більше грошової маси, ніж реально потребує економіка, на неї М. Фрідменом покладається відповідальність за створення потужного «соціального стимулу» до пошуку дешевого способу збільшення обсягів засобів обміну. Цей стимул посилюється приватним інтересом індивіда. Це зумовлено тим, що індивід має робити вибір між грошима та певним благом, і відмовитися від одного на користь іншого. Тому задля того, щоб отримати певну вигоду, він має віднайти більш дешевий «спосіб обміну» [1]. Саме така логіка зумовлює появу фідучіарних¹ інструментів у грошовій системі – зобов'язання, які базуються на довірі.

Історичний досвід свідчить, що навіть у державах, які дотримуються ліберальних традицій у своїй економічній політиці, «грошові домовленості» не залишали повністю на «милість» ринку. М. Фрідмен зазначає, що значні порушення в грошовій системі виникають через те, що на грошовому ринку наявні як готівка, так і зобов'язання, що виконують роль готівки [1]. Вони можуть бути розв'язані шляхом переходу до «чисто фідучіарної готівки», що емітується приватним сектором. Разом з тим вчений робить припущення про те, що поки «ринкова вартість фідучіарних грошей буде вищою за вартість витрат на її виробництво», доти приватні емітенти будуть зацікавлені у випуску цих грошей. Тому існує необхідність обмеження обсягів таких грошей в обігу, саме задля забезпечення їх вартості. І ця роль також покладається на державу.

Держава встановлює помірковані стабільні грошові рамки, в межах яких функціонує ринкова економічна система. Проте, досліджуючи економічну історію США, М. Фрідмен дійшов висновку про те, що кризові ситуації в економіці країни в основному були викликані нестабільністю у грошовому секторі. Остання, у свою чергу, виникала через державне втручання. На основі цього було зроблено висновок, що саме «нездатність держави забезпечити стабільні грошові рамки, таким чином, була основним, якщо не єдиним фактором, що відповідав за наші дійсно тяжкі інфляції та депресії» [4].

У 1976 р. у серії робіт Р. Лукас звертає увагу на фактор раціональних очікувань економічних агентів, що діють на ринку. Р. Лукас отримав цю премію за доповнення макроекономічного аналізу шляхом розроблення та впровадження гіпотези про

¹ Фідучіарні гроші – (від лат. *fiducia* – довіра) паперові гроші, випуск яких не забезпечується дорогоцінними металами.

раціональні очікування та за поглиблення розуміння економічної політики [1, 2]. Можна сказати, що вчений став біля витоків нової макроекономічної теорії.

Він виходив з того, що в основному економічні агенти приймають правильні та адекватні до певної ситуації та наявної інформації рішення. Їхня поведінка є оптимальною з суб'єктивної точки зору. Таким чином, коли держава тільки оголошує про свої наміри виробники вже готові до можливих наслідків та реагують адекватно, виходячи з власних інтересів.

У кейнсіанських моделях з акцентом на агреговані макропоказники мікроекономічному обґрунтуванню не було приділено достатньої уваги [8]. В суспільстві назріла необхідність у теоріях, які б аналізували динаміку в довгостроковій перспективі та приділили б увагу приватному сектору. Тому, те, що Р. Лукас звернувся до поняття «раціональних очікувань», було надзвичайно своєчасним. Він довів, що макроекономічні змінні знаходяться під впливом очікувань учасників економічних відносин. Це стало поворотним моментом у методології економічного аналізу та дало можливість поєднати мікро- з макроекономікою. В новій макроекономіці з'явилася можливість аналізу взаємодії приватного сектору з державою.

Ідеї Р. Лукаса набули продовження у працях Е. Прескотта та Ф. Кідланда (лауреатів Нобелівської премії 2004 р.) – засновників теорій реальних бізнес-циклів.

Однією з дискусійних проблем щодо ролі держави є питання, чи має уряд діяти в економіці за наперед визначеною стратегією та правилами, або ж приймати рішення відповідно до обставин. Ф. Кідланд, Р. Лукас та Е. Прескотт піднімають питання поділу економічного регулювання на «політику за правилами» (policy rule) та дискреційну політику (discretionary policy) [2, 3, 4, 9]. Тобто постає вибір між активною державною політикою чи лише реакцією на виклики ринкової кон'юнктури.

З позицій теорії державного регулювання економіки цікавою є праця Кідланда та Прескотта «Правила бажаніші за свободу. Неузгодженість оптимальних планів» (Rules rather the discretion: The inconsistency of optimal plan) 1977 року [9]. У цій праці акцентується увагу на узгодженій в часі економічній політиці (Time Consistency of Economic Policy), коли влада оптимізує свою діяльність у кожному часовому проміжку.

Також було піднято питання оптимальної політики – загальної послідовності управлінських рішень, спрямованих на підвищення добробуту населення в кожний період часу. Керуючись логікою Кідланда та Прескотта, формується уявлення, що оптимальна політика може бути в короткостроковій перспективі непослідовною та епізодичною [2, 6, 9]. Рішення влади можуть вважатися неузгодженими в межах визначеного на початковому етапі плану дій, оскільки відповідні до плану дії втрачають свою оптимальність у довгостроковій перспективі.

Теоретична робота Кідланда та Прескотта була спрямована на пошук пояснення причин потрапляння розвинених країн в інфляційну пастку 1970-х рр. Цей інфляційний зсув (inflation bias) відповідно до їх теорій пояснюється тимчасовою неузгодженою політикою, спрямованою на цінову стабільність. Здогадуючись про наміри держави, приватний сектор намагається прийняти оптимальні, відповідні до очікувань рішення та забезпечити себе. Індивідуальна раціональність переходить у колективну ірраціональність. Як наслідок, держава стикається з тим, що її дії не дають очікуваного ефекту повною мірою.

У методологічному плані, відповідно до даної концепції, необхідним є поєднання цієї моделі з теорією ігор – ігри грошової та фіскальної влади. Кідланд та Прескотт виходять з того, що найкращим варіантом є дотримання «політики за правилами» [2, 6,

7, 9]. Проте подальше дослідження політики неузгодженості поставило під сумнів висновок щодо меншої оптимальності дискреційної політики. Остання може і не викликати інфляційних очікувань за умов, що держава спрямовує свої дії саме на боротьбу з інфляцією.

Гіпотеза Кідланда та Прескотта значно вплинула на уявлення про систему регулювання і сприяла розвитку інститутів, діяльність яких була спрямована на пом'якшення проблеми неузгодженості. Це призвело в ряді країн до перегляду законодавства про центральний банк з метою надання йому більшої незалежності.

Висновки

Таким чином, можна дійти висновку, що інтенсивність впливу держави на перебіг економічних процесів завжди мала циклічний характер. Період активного державного регулювання, який розпочався з кризи 1929–1933 рр. і тривав приблизно сорок років, змінився періодом дерегулювання 1970–1980-х рр. Ця тенденція спостерігалася і протягом 1990-х років. Проте поступово уряди переходять до поєднання політики дерегулювання з посиленням державним впливом у відповідь на виклики зовнішнього середовища.

Зазначену ситуацію демонструє сучасна економічна криза. Однією з її складових є також криза довіри. До якої, у свою чергу, призвели масові зловживання тими можливостями, які надаються фідучіарними інструментами. Нові проблеми вимагають нових підходів до їх вирішення. З'явилися динамічні моделі, що описували взаємодію між економічними суб'єктами на макрорівні з подальшим виходом на макрорівень. Почався інтенсивний процес перегляду макроекономіки з мікроекономічних позицій.

Завдяки надбанням представників кейнсіанського і монетаристського напрямів держава отримала в своє розпорядження інструментарій, який їй дозволяє провадити успішну економічну і, в тому числі, антициклічну політику. Тому проблема теоретичного осмислення державного регулювання переходить в іншу площину: чи має вона бути стабільно активним учасником економічного життя в суспільстві, або ж її дії мають носити ситуативний характер відповідно до викликів зовнішнього середовища.

Сьогодні внаслідок надзвичайно екстремальних економічних умов, коли економіки розвинених країн переживають кризовий спад, а уряди мають шукати способи утримання економік від остаточного краху, вони змушені приймати неоднозначні та далеко непопулярні у суспільстві рішення. Успішним, на наш погляд, може бути курс, розроблений на поєднанні різних теоретичних концепцій, але який є адекватним до реальних умов, потреб та цілей країни і спрямований на вирішення конкретних завдань, де будуть враховані позитивний вплив як приватної ініціативи, так і державного регулювання.

1. *Сноудон Б., Вэйн Х.* Современная макроэкономика и ее эволюция с монетаристской точки зрения : интервью с профессором Милтоном Фридманом / Б. Сноудон, Х. Вэйн // ЭКОВЕСТ. – 2002. – № 2, 4. – С. 520–557 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://research.by/pdf/2002n4r01.pdf>
2. *Довбенко М.* Криза економіки – не криза науки : монографія / М. Довбенко. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 304 с.
3. *Соколов В. Н.* Анализ межвременного выбора в макроэкономической политике : вклад Эдмунда Фелпса в экономическую мысль / В. Н. Соколов // Экономический журнал Высшей школы экономики. – Т. 11. – № 1. – 2007. – С. 78–88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/hse_ejournal/2007/1/11_01_01.pdf. – Назва з екрану.

М.О. Проскуріна. Висвітлення проблеми державного регулювання в працях представників основних теоретичних концепцій ХХ ст.

4. Фридмен М. Основы монетаризма / под науч. ред. Д. А. Козлова. – М. : ТЕИС, 2002. – 175 с.
5. Фама Ю. «На вас нападает Кругман? Значит, вы движетесь в правильном направлении» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://slon.ru/articles/251526/?sphrase_id=133684. – Назва з екрану.
6. Prescott, E. C. The Transformation Of Macroeconomic Policy And Research. Prize Lecture. – 2004 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/2004/prescott-lecture.html. – Назва з екрану.
7. Kydland, F. E. Quantitative Aggregate Theory. Prize Lecture. – 2004 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/2004/kydland-lecture.html. – Назва з екрану.
8. Siegel, J. The Crisis : Keynesians vs. Monetarists [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://finance.yahoo.com/expert/article/futureinvest/195907>. – Назва з екрану.
9. Kydland, F. E. Rules Rather than Discretion : The Inconsistency of Optimal Plans / Finn E. Kydland, Edward C. Prescott // The Journal of Political Economy – Vol. 85, № 3. – Jun., 1977. – С. 473–492 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://web.cenet.org.cn/upfile/72346.pdf>
10. Hall, R. E. The Economic Fluctuations and Growth Program [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nber.org/programs/efg/efg.html>. – Назва з екрану.

Отримано 03.03.2011 р.

М.О. Проскуріна

Анализ проблем государственного регулирования в работах представителей основных теоретических концепций ХХ в.

Статья посвящена проблеме государственного регулирования экономической жизни общества. На основе работ представителей основных теоретических направлений экономической мысли ХХ века (кейнсианства, монетаризма и неоконсерватизма) прослежена эволюция и выявлены основные тенденции теоретического осмысления вопроса роли государства в экономике страны.

Ключевые слова: государственное регулирование, кейнсианство, монетаризм, дискреционная политика, рациональные ожидания, антициклическая фискальная политика, политика «по правилам».

М.О. Proskurina

The problem of public regulation in working papers of representatives of basic theoretical conceptions of XX century

This article devoted to the problem of public regulation of economic life of society. An evolution and the basic economic trends of the theoretical comprehension of question of role of the state in working papers of representatives of basic theoretical directions of economic thoughts of XX century are educed.

Keywords: public regulation, Keynes's Theory, monetarism, discretionary policy, rational expectations, countercyclical fiscal policy, policy rule.